

PRZECIWKO FIKCJI...

**Recenzja książki autorstwa Józefa Lipca,
Kolo etyczne, Kraków 2005**

Wśród powszechnie panującej fikcji we współczesnym świecie, coraz trudniej jest znaleźć etyczne uporządkowanie naszej roli w społeczeństwie oraz dróg, po których trzeba chodzić w codziennym życiu. Zbór esejów Józefa Lipca na temat wybranych kwestii moralnych uzupełnia lukę wśród zaniechanych problemów etyki i spełnia rolę drogowskazów zmuszających do przemyśleń, także i w najtrudniejszych sprawach związanych z egzystencją ludzką.

Książka autorstwa J. Lipca *Kolo etyczne* została wydana w Krakowie w 2005 roku; jest to tytuł dotowany przez krakowski Instytut Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Publikacja ujmuje eleganckim wydaniem książki w twardej oprawie, znakomitym stylem i erudycją, a także staranną redakcją całości. Nie jest to podręcznik ani zarys etyki, lecz zbiór autorskich wypowiedzi prof. dr hab. Józefa Lipca na tematy bezpośrednio wywodzące się z życia. Są one efektem wieloletnich przemyśleń, niejednokrotnie publikowanych w innych periodykach, o czym sygnalizuje już, we wstępie.

Okładka zaprojektowana przez R. Rachwańca sygnalizuje, że przedmiotem naszych rozważań są zagadnienia etyki otaczające nas zewsząd, niejako dookoła nas. Wypowiedzi ułożone są w formie sześciu części dotyczących najbardziej istotnych etapów życia i działalności człowieka, o czym szczegółowiej traktują tematy rozdziałów. Punktem wyjścia jest przybliżenie podstaw współczesnej etyki i jej istoty,

a także roli człowieka którego byt wymusił ukształtowanie moralności. Są to zasadnicze teksty, które powstały z myślą o książce poświęconej rozważaniom o etyce. Z istnieniem człowieka nieuchronnie łączy się cierpienie, ból i krzywda; właśnie tym zagadnieniom poświęcona jest druga część esejów, częściowo już ogłoszonych jako *rozmowy z chorym* i pisanych na zapotrzebowanie etyki lekarskiej. Kolejna część to *slawa i chwala*, a także *ontologia ryzyka i fenomenologia sławy* czyli filozoficzne omówienie istoty odwiecznych dążeń człowieka. Dwie następujące po sobie części to tematyka pracy, życie „z pracą” i profesja człowieka. W zagadnieniach tych można wyróżnić dwie myśli przewodnie: wiarę w potrzebę pracy i jej podmiotowość inwestycyjną, a także powszechny zamęt wokół etyki poszczególnych zawodów. Na wybranych przykładach profesji pokazana jest próba wskazania ich etosu, wiarygodnych dróg i uniwersalnych zasad. Jest to próba rozważenia dręczącego problemu, czy „praca jest dobrodziejstwem czy przekleństwem ludzkiego losu” (s. 221). Ostatnią część stanowi omówienie etosu nauki, zdyskredytowanego współcześnie problemu przez co niełatwego do przedstawienia. W formie dwóch rozdziałów omówiona jest etyczna podmiotowość nauki, która widziana może być z boku jak „życie bez cenzury”, a opracowany przez profesora J. Lipca akademicki kodeks wartości — może być postrzegany jako „cenzura na życie”. Jest to podsumowanie rozważań z zakresu etyki przygotowane przez naukowca, wykładowcę i filozofa razem.

Całość przedstawionych wywodów zamyka opracowana bibliografia. Jest to jedyne odwołanie się do tekstów i publikacji innych autorów; autor świadomie zrezygnował z przypisów. Profesor Lipiec podkreślił w ten sposób, że jako filozof zaprezentował *własną, autorską, bezpośrednią wypowiedź o wybranych (...) kwestiach moralnych* (s. 8).

W ten sposób odwołał się do kryterium psychologicznego *człowieka jako byt gatunkowy* (s. 55) nakreślił *dramat istnienia* (s. 88) postrzegany jako *odwieczna aksjologiczna dychotomia* (s. 89), Filozofia profesora Lipca widzi *porządek świata jako wyznaczony w istocie przez niezmierny szereg układów skalarnych, od nieskończonej pozytywności do nieskończonej negatywności*, (s. 88). W przepastnej fenomenologii cierpienia widzi *powrót do barbarzyństwa* (s. 146), a także *krzywdę krzywdzonego* (s. 125), a ponadto *nirozzerwalny związek między śmiercią a cierpieniem* (s. 118). Natomiast nadzieja wyziera ze *strategii przeciwcierpieniowych* (s. 95).

Wybranymi cytatami przybliżamy filozoficzne rozważania z zakresu etyki Profesora Lipca, jakoby sygnalizując WERSETY PRAWDOMÓWNE jako sposób na życie w zgodzie z własną moralnością.

■ *Jan Samek, Grażyno Stojak*

